

Індивідуальна освітня траєкторія в університеті: виклики і рішення

Олена Холодник

Як відомо, Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку індивідуальних освітніх траєкторій та вдосконалення освітнього процесу» частину першу статті 1 доповнено таким пунктом: «Індивідуальна освітня траєкторія здобувача вищої освіти — персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача вищої освіти, що ґрунтується на виборі здобувачем вищої освіти освітніх програм, суб'єктів освітньої діяльності, що їх реалізують, форм і строку здобуття освіти, освітніх компонентів. У вищій освіті індивідуальна освітня траєкторія включає, зокрема, послідовність здобуття освітніх кваліфікацій, академічну мобільність, визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та інформальної освіти тощо. Індивідуальна освітня траєкторія формується здобувачем вищої освіти з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду» [3]. Цим обумовлено актуальність розроблення організаційних, змістових і методичних аспектів реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувача вищої освіти.

Проблема, порушена у цій публікації, доволі широко представлена у науково-педагогічному дискурсі. Контекстно трансформацій, що відбуваються в останні роки у галузі вищої освіти, організаційно-методичні питання індивідуалізації навчання через дослідження з досвіду реалізації освітніх програм у Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди презентовано у виданні Т. Довженко, О. Іонової,

І. Єсьман та ін. [7], індивідуалізацію освіти і розвитку через концепт ефективності досліджували В. Ворожбіт-Горбатюк [1], категорійне поле презентовано у публікації автора [10]. Т. Петренко індивідуальну спрямованість мовної підготовки здобувачів вищої освіти презентувала через призму формування компетентностей крос-культурної комунікації [9]. Разом з тим, проблематика реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувача вищої освіти є затребуваною, зокрема у контексті використання інтерактивних освітніх технологій, оптимізації навчального навантаження здобувачів через переосмислення міжпредметних і міжгалузевих досліджень.

Мета статті: конкретизувати сутність, цілі і умови успішної реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувача вищої освіти під час опанування іноземної мови за професійним спрямуванням.

Як зазначено вище, Законом України «Про вищу освіту» у визначенні ключової дефініції цієї публікації акцентно виділено ознаки: персональність, особистісний потенціал, усвідомлений вибір на основі об'єктивної мотивації, інтегрування формальної та інформальної освіти. Виходячи із унормованого визначення терміна, на наш погляд, значуще звернути увагу, що мова іде передусім про вмотивованого здобувача, у якого сформовані загальні навчальні і необхідні дослідницькі компетентності, такий здобувач готовий і прагне реалізувати свої можливості, підкріплюючи це усвідомленим вибором освітньої програми, суб'єктів освітньої діяльності, форм, змісту і строків здобуття освіти,

актуальних вимог до мовної освіти, професійної педагогічної освіти [2, 4]. Такий підхід передбачає наявність стратегічного планування навчання, особистісного і кар'єрного зростання здобувачів вищої освіти. Інакше, індивідуальна освітня траєкторія втрачає професійну цінність. Сучасний здобувач вищої освіти під час опанування конкретної освітньої програми має осмислити своє бачення професійного майбутнього, навчитися враховувати під час вироблення таких стратегій виклики і ризики соціокультурних, економічних, політичних, безпекових та інших характеристик реального буття. Безумовно, за таких обставин, в яких розвивається вища освіта в Україні, цілеспрямованість і освітня ідентичність здобувачів, викладачів, інших зацікавлених в якості освіти осіб, є пріоритетною. Тому ми виходимо з припущення про те, що базисом реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувача вищої освіти в реаліях українського сьогодення є чітка освітня ідентичність у такому значенні: ідентифікація здобувачем вищої освіти себе як члена конкретної освітньої спільноти, учасника формальних і інформальних навчально-виховних, розвивальних взаємодій у конкретній спільноті, зорієнтованого на виконання певного виду професійної діяльності у галузі, за яким відбуваються опанування освітньої програми, розуміння особистих перспектив і наявних ресурсів для кар'єрного поступу в обраній професії.

Таким чином, справедливо відмітити, що відповідно до аксіологічного підходу реалізація індивідуальної освітньої траєкторії здобувача вищої освіти можлива, якщо попередньо відбувся усвідомлений вибір напряму професійної діяльності, суб'єкт освітньої діяльності, здобувач осмислено відповідально долучився до створеної академічної спільноти однодумців.

З огляду на багаторічний досвід професійної діяльності у Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди слід звернути увагу на те, що освітня ідентичність, яку ми визначаємо

основоположною для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувача, так само значуща і для науково-педагогічних працівників. Саме дух спільності інтересів, прагнень, світоглядних ціннісних орієнтирів, які визначають у тому числі і професійну поведінку учасників певної академічної спільноти, має значення для формування відповідних компетентностей у здобувачів вищої освіти. Бажання, ресурсні можливості обміну досвідом і спільність професійних інтересів викладачів груп забезпечення освітніх програм у Харківському національному педагогічному університеті дійсно є характерною ознакою університетського життя.

На прикладі вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням відповідно до освітньої програми підготовки фахівців другого «магістерського» рівня вищої освіти, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» можна стверджувати, що розроблені навчально-методичні комплекти освітньої компоненти дають можливість здобувачу реалізувати професійні, академічні, особистісні цілі. Щоб цей шлях було легше торувати, здобувач може попередити утруднення організаційного, змістового, методичного характеру, завчасно спланувати навіть рівень оцінно-контрольних результатів навчання. Для цього слід дотримуватися простих кроків.

Крок 1: переосмислення ідеї предметної інтеграції англійської мови з іншими освітніми компонентами конкретного рівня освіти. Таке переосмислення передбачає сувору кореляцію з інтегральною компетентністю, яка впливає на усі очікувані результати навчання, обумовлює пререквізити і постреквізити освітньої компоненти. Здобувачеві для усвідомленого вибору корисно ознайомитися із матрицями і структурно-логічними схемами, які візуалізують зміст і хронологію опанування конкретної освітньої програми.

Крок 2: чіткі планові патерни взаємодії студента з викладачем та іншими студентами в академічній групі у позаау-

диторний час, узгоджені канали і способи комунікації. Цей досвід вкрай цінний для особистісного і професійного зростання. Адже навчання в університеті — час творення професійної спільноти, спільноти однодумців і виважених опонентів. Уміння формувати патерни взаємодій з огляду на традиції факультету, кафедри сприяє утвердженню цінностей, конкретизованих у місії і візії університету.

Крок 3: кореляція цілей вивчення навчальної дисциплін із визначеними результатами навчання під час вибору способів самостійної навчальної роботи, вибору цифрових сервісів. Як відомо, зміст навчальної дисципліни реалізує триєдину мету навчання, виховання і розвитку. Уміння корелювати цілі і очікувані результати опредмечує освітній процес. Здобувачеві важливо проаналізувати, які очікувані результати за освітньою чи навчальною програмою визначатимуть успіх його професійної діяльності, вплинуть на кар'єрний поступ.

Крок 4: оптимізація форми звітності і обсягів самостійної навчальної роботи з кожного модуля навчальної дисципліни у випадках навчання за індивідуальним навчальним планом, пропусків аудиторних занять з об'єктивних причин, за потреби — створення інклюзивного освітнього середовища під час реабілітації чи відновлення студента. Цей крок є необхідною умовою творення навчальної довіри, яка синтезує усе, що пов'язане з освітньою ідентифікацією особистості.

Щодо пропозицій організаційного характеру, то контекстно напряму професійної підготовки галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» вбачається доцільним виокремити роботу у малій групі, у групах змінного складу [6]. Безумовно, використання цифрових сервісів спрощує процеси підготовки і звітності. У цьому плані саме для групової роботи доцільно використовувати сервіси «Canva», «Padlet» містять значний потенціал для організації проєктної роботи. У цих сервісах уже враховано ресурсні можливості систем

штучного інтелекту, однак, здобувач за умови попереднього погодження із викладачем та іншими учасниками групи може розширити спектр використовуваних технологій. За погодженням із викладачем рекомендовано переліки систем штучного інтелекту в якості помічників для самостійної роботи з оволодіння іноземною мовою за професійним спрямуванням, зокрема, це може бути «Babbel», корисний для аналізу прогресу та надання відгуків і вправ, адаптованих до конкретних потреб, є можливість удосконалити свою вимову, «Duolingo. Pimsleur» платформа використовує технологію розпізнавання голосу за допомогою штучного інтелекту для спілкування англійською, Gemini, бот для вивчення англійської від Google можна використовувати, щоб генерувати справжні заняття з англійської мови, гейміфікований онлайн-тренажер для розвитку словникового запасу Quizlet [5]. Для проєктної роботи чи роботи у малій групі доцільно розширити спектр методичного забезпечення методичними напрацюваннями учителів-блогерів [8, 11], аналітикою публікацій в авторитетних зарубіжних виданнях за відповідною галуззю [12].

тже, для успішної реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувачеві вищої освіти бажано завчасно ознайомитися із освітньою програмою, навчальними програмами вказаних у передумовах навчальної дисципліни, визначитися із темами, завданнями, які можна опрацювати, поєднавши між собою чи з відповідними завданнями інших освітніх компонент. Бажано завчасно повідомити викладачів цих навчальних дисциплін про намір виконати завдання самостійної роботи комплексно з вимогами навчальної програми іншої навчальної дисципліни, визначившись із критеріями оцінювання очікуваних результатів, отриманих в результаті проєктної роботи чи соціально значимого інформаційного повідомлення у відкритому доступі із дотриманням професійної та академічної етики.

Важливо усвідомлювати: короткі, але систематичні заняття, регулярна кому-

нікація попередньо погодженим каналом, способом допоможуть опанувати англійську мову на професійному рівні і повноцінно реалізувати індивідуальну освітню траєкторію. Освітня ідентичність, яка є базовим явищем ціннісного ставлення до професійної підготовки, сприяє формуванню професійної спільноти, осмисленню кар'єрних перспектив і їх реалізації попри негативні виклики сьогодення.

Література

1. *Ворожбіт-Горбатюк В. В.* Ефективне навчання — педагогічні інновації і традиції // Теорія та методика навчання та виховання. 2021. № 51. С. 57–66.
2. *Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання* / [наук. ред. укр. видання д-р пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва]. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
3. *Закон України Про вищу освіту* // Відомості Верховної Ради. 2014. № 37–38, ст.2004. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
4. *Професійний стандарт на групу професій «Викладач закладу вищої освіти»* (2024). URL : <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vykladach-zakladu-vyshchoi-osvity1466>
5. *ТОП 5 застосунків ШІ для вивчення англійської мови.* 2024. https://solid.com.ua/top-5-zastosunkiv-shi-dlia-vyvchennia-anhliyskoi-movy/?srsltid=AfmBOop7SgjH7Hicce4HtPtxPR7Walp5Ih_K3WPDuA-cERXZDpYgc_Z-
6. *Навчальна програма освітньої компоненти «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)», освітня програма підготовки фахівців другого «магістерського» рівня вищої освіти, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 017 Фізична культура і спорт* // Локальна документа-

ція кафедри кафедри англійської філології ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2024.

7. *Навчання через дослідження: дизайн розроблення і презентування результатів науково-дослідницької роботи* / В. Ворожбіт-Горбатюк, Т. Довженко, О. Іонова, І. Єсьман, Л. Ткаченко // Метод. рек. для самост. роботи здобувачів другого (магістер.) і третього (освіт.-наук.) рівнів вищої освіти, галузь знань 01 Освіта / Педагогіка / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2022. 27 с. <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/8067>

8. *YouTube канал UA_active з відео всеукраїнських семінарів та вебінарів марафону освітніх практик для вчителів і фахівців фізичної культури.* https://www.youtube.com/channel/UC_0dwzYz4CZdsP_UCkzd2nA

9. *Петренко Т.* Компетентності кроскультурної комунікації учасників освітнього процесу в університеті: механізми та інструменти комунікативного менеджменту // Новий Колегіум. 2024. № 1. С. 61–66.

10. *Холодняк О. В.* Особистісний підхід до формування іншомовної компетентності здобувачів вищої освіти // Академічні студії. Сер. Гуманітарні науки. 2023. Вип 4. С. 19–24. <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2023.4.3>

11. *Опанасенко В.М.* Блог вчителя англійської мови. URL: <https://sajt-vchitelya-anglijskoji-movi.webnode.com.ua/english-4u/>

12. *Njury trends in professional tennis across different surfaces* // Joani Essenmacher and Brianna Rosa // Targeted Topic — Sports Medicine in Tennis. USA, 2024. Vol. 13. <https://journal.aspetar.com/en/archive/volume-13-targeted-topic-sports-medicine-in-tennis/injury-trends-in-professional-tennis-across-different-surfaces>.

25.12.2024

Відомості про автора:

Холодняк Олена Василівна — кандидат філологічних наук, доцент, старший науковий дослідник факультету гуманітарних та соціальних наук; Університет Миколаса Ромеріса, Литва; e-mail: olenakholodniak@mruni.eu; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2736-3189>